

Toimintaohje: Lasten turvaaminen vapaaehtoistoiminnassa

Maaliskuu 2023

Vapaaehtoisten toiminnan tavoitteena on edistää lapsen oikeuksia tuomalla UNICEFia ihmisten lähelle, viestimällä ja keräämällä varoja. Vapaaehtoiset kohtaavat lapsia tapahtumissaan ja viestivät lapsen oikeuksista sekä toiminnastaan eri kohderyhmille useassa eri kanavassa.

Toimiessaan lapsen oikeuksien puolesta tulee myös tiedostaa, että omalla toiminnalla voi olla tahtomattaan myös negatiivisia vaikutuksia lapsiin, ja siksi käytössämme on nämä lasten turvaamisperiaatteet.

Lasten turvaamistoimet koskevat kaikkia, jotka toimivat Suomen UNICEFin nimissä; työntekijöitä, hallituksen jäseniä, vapaaehtoisia ja muita kumppaneita

Tulemalla mukaan UNICEFin toimintaan vapaaehtoinen sitoutuu noudattamaan lapsen turvaamisen periaatteita.

Rikostaustatöiden pyydämme vapaaehtoisilta, mikäli heidän toimintansa täyttää lain pykälän pysyväisluontoisesta ja olennaisesta työskentelystä lasten kanssa.

Lapsen kanssa toimiminen

Toimintaa lapsen kanssa raamittaa kansallinen, lasta suojaava lainsäädäntö ja kansainväliset ihmisoikeussopimukset, joista keskeisenä [YK:n lapsen oikeuksien sopimus](#).

- Kohtele kaikkia lapsia tasapuolisesti ja arvostaen, heidän taustastaan ja heidän kyvyistään riippumatta.
- Huomioi jokaisen lapsen rajoitteet toimia ja tue kunkin ymmärrystä, osallisuutta ja kykyä toimia.
- Kunnioita mahdollisia lapsen taustasta johtuvia tapoja.
- Tunne vastuusi, huolehdi ja ole myötätuntoinen.
- Älä jätä vastuullasi olevaa lasta yksin vanhemman ihmisen kanssa, jota et tunne.
- Älä anna lapselle lahjoja tai etuuksia.
- Älä käytä lasten seurassa alkoholia, huumausaineita, äläkä tupakoi.
- Pyri ennakoimaan mahdolliset riskitilanteet. Jokaisella aikuisella on vastuu reagoida havaitessaan, että lapsi on vaarassa tai että häntä ei kohdella kunnioittavasti.

Lasten osallisuus

Lapsille ja lapsiperheille suunnatuissa tapahtumissa on mahdollisuus edistää lapsen kokemusta osallisuudesta. Osallisuus voi toteutua monella eri tasolla, ja on hyvä tiedostaa aidon osallistamisen piirteitä.

Osallisena jokainen lapsi tulee huomatuksi, hyväksytyksi ja arvostetuksi omana itsenään. Hän saa mahdollisuuksia saada tietoa, kehittyä, toimia ja vaikuttaa. Lapsen mielipiteillä, näkemyksillä ja ideoilla on merkitystä.

Osallisuuden prosessi:

- Varmista, että lapset ymmärtävät, mistä itse asiassa on kyse.
- Kerro, kuka on kutsunut heidät mukaan ja miksi.
- Selvitä heille, mikä on heidän tehtävänsä ja mitä heiltä odotetaan. Sitoudu siihen, että heitä todella kuunnellaan.
- Tämän tehtyäsi kysy, ketkä haluavat osallistua, ja ota mukaan kaikki vapaaehtoiset. Jos joku ei halua, älä pakota äläkä maanittele.
- Tiedota prosessin etenemisestä ja näkemysten huomioimisesta kaikille mukana olleille.

Lisätietoa lapsen osallisuudesta (kunnille suunnatussa) UNICEFin [digipalvelussa](#), jossa on myös opas lasten osallisuuden vahvistamiseksi.

Lasten kuvaaminen ja haastatteleminen

Tapahtumissa ja tempauksissa on mukava kuvata ja jututtaa ihmisiä. Kannattaa kuitenkin pitää mielessä kuvattavien oikeudet, erityisesti kun kyseessä ovat lapset.

- Ota kuvia lapsista vain heidän suostumuksellaan. Alle 15-vuotiaan lapsen kohdalla lupa tulee saada myös hänen huoltajaltaan.
- Varmista, että lapsi/huoltaja ymmärtää kuvan käyttötarkoituksen. Älä julkaise mitään kuvia tai tietoja ilman lapsen huoltajan lupaa, edes yksityisessä somessasi.
- Älä lavasta. Varmista, että julkaistavat kuvat ja niihin liittyvä tieto ovat oikeita.
- Julkaise vain sellaisia kuvia, jotka tukevat lapsen arvokkuutta. Lapsia ei tule esittää heitä loukkaavissa, satuttavissa tai leimaavissa tilanteissa, kyseenalaisissa asennoissa tai liian vähissä vaatteissa.

Jos haastattelet lapsia, ole tarkkana, että annat heille oikean mahdollisuuden päästä ääneen. Älä jätä ketään sivuun esimerkiksi vamman tai puutteellisen kielitaidon takia. Anna lapsen puhua omalla äänellään, älä laita sanoja hänen suuhunsa.

Lasta tulee ennen kaikkea suojella, eikä esimerkiksi lapsen oikeuksista tiedottaminen voi ylittää lapsen suojelun tarvetta. Lapsesta ei saa julkaista kuvaa tai tarinaa, joka saattaa haitata lasta – esimerkiksi edesauttaa sitä, että lasta aletaan kiusata.